

LA TÀRREGA
ELECTORAL:
ON VIUS
I QUÈ VOTES?

Per Jordi Sauret i Pont

15

Aquest article és el darrer capítol d'un treball sobre l'estructura econòmica, social i política de la ciutat de Tàrraga, que vaig realitzar l'any passat per encàrrec d'un professor de sociologia de la UAB, per la qual cosa algunes afirmacions que en aquestes ratlles poden semblar, si més no, discutibles caldria contextualitzar-les en un marc de referència més integral. Perquè la hipòtesi marc de partida seria la següent: "L'estructura econòmica de la ciutat condiona l'estructura social, i ambdues l'expressió política hegemònica". La hipòtesi volia validar com uns trets sòcio-econòmics esdevenen definidors estructurals d'una realitat política que malgrat els anys manté unes tendències constants; i això no vol dir que tota la ciutat de Tàrraga tingui un comportament electoral idèntic, sinó que hi ha uns trets estructurals que de forma agregada marquen una tònica política, però... i això és el que veurem, la ciutat de Tàrraga es divideix electoralment segons els districtes. En aquest article solament em centro en l'aspecte estrictament electoral, però d'aquí es pot desprendre amb relativa facilitat l'estructura social de cada districte.

El comportament electoral de cada nucli urbà s'explica pel seu passat històric, pel de la seva gent i per les relacions econòmiques dels diferents actors que hi interactuen, i Tàrraga s'ha caracteritzat per no haver-hi guanyat mai al llarg de tota la seva història democràtica els partits d'esquerres. Durant la República, tant en les eleccions municipals de 1931 (que resultaren plebiscitàries sobre la continuació o no de la monarquia), com en les legislatives de 1936, en què tant en l'àmbit català com de l'Estat espanyol guanyaren les esquerres, a Tàrraga guanyaren les candidatures de dreta catalana. Concretament, en les eleccions municipals de 1931, sota les sigles de la Candidatura Popular hi havia les grans fortunes de la ciutat, Tàrraga votà per la continuïtat i per fer confiança als qui sempre havien dirigit la ciutat, i el mateix va passar en les eleccions municipals de 1934, en què malgrat el canvi de noms respecte a 1931, els interessos representats eren els mateixos. En aquella ocasió la força guanyadora va ser el Centre autonomista republicà, que era el nom de la Lliga Catalana a Tàrraga.¹ I finalment, l'any 1936, malgrat el triomf del Front d'esquerres a Catalunya, Tàrraga va fer majoritàriament confiança a les forces del Front Català d'ordre. Perquè si una paraula defineix Tàrraga, és i ha estat l'"ordre"; lògic, si tenim en compte el pes tradicional que ha tingut l'Església catòlica (mireu solament el nombre d'esglésies per habitant), l'estructura dels sectors productius, un sindicalisme desestructurat amb unes relacions laborals paternalistes, la falta de consciència de classe (típic d'una ciutat en què l'any 1986 solament el 32,5% de la població activa treballava en el sector secundari i dins d'aquest –com a mínim– el 58% estava en empreses de menys de 25 treballa-

1. Els partits encara no estaven tan institucionalitzats com en l'actualitat, i era normal que a comarques el partit que a Barcelona o a Madrid tenia un nom, per circumstàncies locals en prenia un altre. És una pràctica típica de democràcies poc consolidades i on encara s'està en una etapa embrionària en el procés de vehiculació dels *impuls* que genera la societat civil en veritables partits nacionals/estatals de masses que superin les pràctiques caciquils de la restauració –en el cas espanyol– (afavorides per circumscripcions electorals petites i amb un sistema majoritari a una volta).

dors), i la poca immigració (i la que venia de zones pròximes també provenia d'un marc socio-econòmic tradicional-conservador-agrari), i darrerament, amb una procés important d'envelliment de la població (general a tot Catalunya però més accentuat a Tàrraga), etc.

Un ordre amb les dosis que calguin de tolerància, però ordre al cap i a la fi. Potser per això s'explica l'important suport que rebé UCD durant la transició, i posteriorment CiU, i la gran estabilitat aparent del mapa electoral. Un mapa electoral de Tàrraga que, malgrat el pas de 41 anys sense eleccions (1936-1977), substancialment no ha canviat: els eixos que definien i defineixen la Tàrraga electoral són: *ordre*, *catalanisme* i *tradicció*. Tradicionalment en els estudis electorals que es fan a Catalunya per explicar els resultats cal recórrer a dos eixos de prioritització en la decisió del vot: l'eix clàssic 'dreta-esquerra' i l'eix nacional 'catalanisme-espanyolisme'. Com podem veure els tres ítems claus per interpretar el comportament electoral de Tàrraga són evidents: ordre respecte al barem dreta (centre-dreta), catalanisme com a segon eix superposat al primer, i tradició respecte a la síntesi d'ambdós, en el sentit que el catalanisme es vehicula en un marc de centre-dreta (com també a tot Catalunya, si bé en el cas de Tàrraga en percentatges superiors a la mitjana nacional).

Una vegada assegurat l'ordre (UCD seria la clara expressió d'un vot democràtic no-rupturista i que obvia l'eix catalanista per a més endavant –molt vot ex-UCD anirà a CiU quan l'estabilitat de les noves institucions democràtiques no estigui amenaçada i el partit desaparegui), i solament quan aquest ordre no és en perill hom pot pensar en qüestions catalanistes, ja que Tàrraga mai no ha tingut un comportament espanyolista.

Aquest estudi del comportament electoral de Tàrraga a priori és preferible fer-lo en base a les eleccions legislatives estatals o autonòmiques, però jo ho he fet en base a les municipals perquè crec que obeeix més al que pretenc veure. D'una banda, les municipals poden tenir el biaix de realçar els personalismes per sobre la ideologia o el partit. Però és justament això el que vull veure. Si Tàrraga més que partits ha votat sempre les persones que els encarnaven en l'àmbit local, això també ha passat en aquest darrer període democràtic, i es pot constatar com a partir de picabaralles locals i de presa de posició d'alguns prohoms per determinat partit, com aquest comportament afectarà també la resta d'eleccions. Perquè no hi ha una renúncia al passat, al poder que ve de la tradició i que es prolonga en el present, sinó que aquest poder gaudeix en l'actualitat d'una acceptació interclassista. Un poder polític que dóna sobrerepresentació al sector comercial ubicat al centre geogràfic comercial de la ciutat.

Per entendre'ns, passada la primera legislatura en què CiU tenia sis escons, cinc UCD, cinc el PSC-PSOE i un ERC, i en què es va formar el pacte reproduït un any després en l'àmbit català: CiU més ERC i UCD donant-los suport des de fora del Govern, en les segones eleccions municipals (1983), i desapareguda UCD, el sector de població més dretà i alguns dels grans líders d'opinió creen l'embrió del que després serà UDC (separant-se de CDC) i assoleixen uns meritoris tres regidors –dretes, però catalanistes. CDC havia aconseguit la majoria absoluta (els sis que ja tenia, més, segurament, l'absorció del d'ERC, i dos d'UCD, i possiblement també va atreure un regidor dels socialistes: en total deu regidors). L'ajuntament quedava així: deu CDC; quatre PSC-PSOE i tres UCD. Sens dubte CDC havia rebut més suports dels que realment li pertocarien de forma natural, tenia un préstec de vot dretà però que encara no estava estructurat sota l'eix catalanista (que li donaria UDC).

CDC d'una banda havia capitalitzat l'obra i l'empenta dels primers ajuntaments democràtics (comportament general en tot el país, on el 1983 es renoven àmpliament les primeres majories municipals de 1979), però també hi va haver una simplificació en l'àmbit estatal del nombre de partits, ja que UCD electoralment havia desaparegut i el PSOE fou el gran partit vertebrador i garant de l'Estat democràtic en el seu conjunt. Per a un ciutadà de centre-dreta però catalanista, per tant no-rupturista però favorable a l'Estatut d'autonomia, AP era excessivament de dretes i allunyat de la realitat catalana; per tant l'opció dreta-espanyola era inviable, i dins l'aspecte polític de centre-dreta catalanista

UDC encara no tenia una presència pública important. Conclusió: l'únic vot útil, no d'esquerres i catalanista a Tàrraga era CiU (encarnat en aquells moments únicament per CDC). Però insisteixo, la capitalització convergent (sota les sigles CiU) d'un electorat més dretà del pròpiament convergent era conjuntural i a l'espera de la vertebració en l'àmbit local d'un espai de centre-dreta catalanista, que podrà anar en coalició amb CDC però amb especificitat pròpia.

Els deu regidors convergents del període 1983-87 no representaven una majoria "natural" de CDC per si sola, sinó que eren fruit d'un vot de confiança d'uns sectors que no s'organitzaran fins que problemes sorgits per personalismes entre els actors polítics del moment entraran en col·lisió. Però més enllà de l'anècdota dels personalismes enfrontats, la definició d'un espai polític electoral propi per a UDC era un fet que més tard o més d'hora s'hauria produït, com ara està succeint en l'àmbit català. I això no ha d'implicar necessàriament el final de l'actual coalició, sinó simplement una redefinició de rols; i sobretot, que CDC haurà de deixar cada vegada més de ser un moviment heterogeni àmpliament integrador amb líders indiscutibles (típic de moments de transició) i en canvi, vagi definint un espai electoral que dins el nacionalisme no sigui exclusiu –ja que la realitat plural li traurà el monopoli– (a mesura que la normalitat política es consolidi el "pastís" nacionalista –ja a raes fragmentarà: UDC, CDC, ERC). La coalició si hom vol que continuï tenint una hegemonia dins el camp nacionalista cal que es mantingui, però amb retocs en els papers dels actors i en la pròpia organització interna –estructura de partit i ideològica.

Aquesta redefinició actual i futura d'espais diferents (però factiblement cooperants) per a CDC i per a UDC, a Tàrraga s'experimentà de forma primerenca i traumàtica l'any 1987. La coalició CDC i UDC es partí, i s'establiren pactes contra natura, com UCD-PSC (1987-91) per motius personals. Més enllà de l'anècdota (que seria la política d'aliances) allò substancial és que a Tàrraga es definien tres grans espais polítics electorals:

1. Un espai de centre plural i que amb certs tons populars catalanistes intenta capitalitzar el vot nacionalista no-polititzat en terminologia clàssica de dretes-esquerra. Un espai que el 1979 era la ruptura dins la ciutat, i que desbancava els líders de sempre; era el canvi a Tàrraga.

2. Un espai d'esquerres que aglutinarà des de professionals liberals i gent amb estudis superiors de tarannà esquerrà, fins a una majoria de la immigració d'origen no-català; i en general, un cert vot útil d'esquerres a falta d'altres partits –com IC– que fora de breus moments excepcionals no tindrà mai suport suficient a Tàrraga.

3. I finalment, un espai de centre-dreta catalanista que entroncaria amb la tradició de la ciutat de Tàrraga, que en comicis locals pot gaudir d'un vot que aniria des de les èlites locals de sempre, passant per sectors targarins populars no-polititzats però amb respecte pels valors més tradicionals amb el que pot implicar de xarxes clientelars, i conjunturalment, i a falta d'un espai propi, poden gaudir del suport tàctic del sector minoritari més dretà i espanyolista (però aquests en serien l'anècdota més que l'estructura).

Aquests tres grans espais equivaldrien a tres partits significatius, és a dir, que ultra que en unes eleccions hi puguin concórrer diferents partits i fins i tot treure representació, en ciència política es mesura realment quants espais, quants partits efectius hi ha en un sistema electoral (per exemple, en el cas espanyol, entre 1977-1989 hi ha 3,87 partits electorals efectius, que es veuen reduïts pel sistema electoral a 2,66 partits parlamentaris efectius). En el cas de Tàrraga és vàlida l'afirmació anterior pel fet que a la pràctica hi ha sols tres partits electorals efectius. Per fer els càlculs he emprat l'índex de Markko Laakso i Reim Taagepera,

$$N = \frac{1}{\sum_{i=1}^n P_i^2}$$

on, p és la proporció de vots (partits electorals) o d'escons (partits amb representació al consistori) del partit i . Dels diferents càlculs surt el següent resultat:

<u>Any</u>	<u>Partits participants</u>	<u>Nombre de partits efectius</u>	
		<u>Electoralment</u>	<u>Amb regidors</u>
1979	CiU, UCD, PSC, ERC, PSUC	3,7	3,3
1983	CiU, PSC, UDC, ERC	2,5	2,3
1987	CDC, UCD, PSC, AP	3,3	2,9
1991	CiU, PSC, PP, IC, ERC	3,5	2,8

Comptat en nombre de regidors versus partits d'origen d'aquests, és evident que de forma efectiva Tàrrrega ha consolidat tres espais ideològico-electorals, sense demèrit que hi puguin haver altres partits, però fins al moment (i àdhuc en l'actual consistori amb cinc grups representats) es manté la tendència dels tres conglomerats. Electoralment, com és normal, augmenta la dispersió, però el sedàs que suposa la llei electoral d'Hont en el fons no contradiu la tendència (i més si tenim en compte que electoralment també es compta la dispersió respecte a la representació assolida que representen els vots blancs i nuls, que en les eleccions de 1991 a la ciutat de Tàrrrega sumaren fins al 5,9% dels vots emesos –més dels que aconseguí ERC). A part, també hi ha el grau d'abstencionisme, que amb els mateixos vots reals en funció de la participació, hom pot obtenir diferent nombre d'escons.

És interessant veure també com malgrat l'aparent dispersió de partits, Tàrrrega (i una vegada repartits els vots de l'extingida UCD) presenta una gran concentració de vot: si sumem els sufragis que obtenen a la ciutat les dues principals forces en cada elecció ens trobem amb una elevada concentració entorn als dos primers i un espai al voltant del 30% per a la resta (que en termes efectius vindria a ser un altre partit, és a dir, els tres blocs de sempre):

<u>Any</u>	<u>Suma de sufragis dels dos principals partits</u>
1979	CiU i UCD : 62%
1983	CiU i PSC : 78%
1987	CDC i UDC : 71%
1991	CiU i PSC : 72%

La xifra del 72% de concentració de vot en els dos partits més votats a la ciutat de Tàrrrega el 1991 demostra el que molta gent ha dit: part dels vots obtinguts per UDC el 1987, l'any 1991 anaren al PSC –no pas per proximitat ideològica sinó per un vot de càstig contra personalismes i per la reunificació dels dos espais coaligats en l'àmbit nacional: CDC i UCD (CiU)– i a l'abstenció.

Sense aquest transvasament de vots d'UDC vers el PSC i a l'abstenció no s'entendria com el 1991 la coalició electoral CiU (teòricament CDC i UDC) no capitalitzés per si sola aquell 71% que sumaven l'any 1987 quan no anava unida (cal tenir en compte també que un segment dretà espanyolista que el 1987 votà UDC per anar contra CDC l'any 1991 pogueren votar en funció de la seva primera opció: PP), i en canvi, aquella xifra del 71-72% és la que novament s'obtindrà el 1991 sumant CiU i PSC. He dit vot de càstig perquè en les eleccions autonòmiques de l'any següent (1992) la coalició CiU aconseguí quasi el 60% dels vots, i el que és més important per l'estructura per districtes del vot, recuperà vots en districtes on l'any 1991 el pes de CiU havia retrocedit –a favor del PSC.

És un vot de càstig que jo estimo conjuntural i per personalismes; sincerament no crec que a mig termini el PSC repeteixi resultats (sempre i quan CiU aconseguixi mobilitzar el seu electorat potencial més enllà de personalismes, i això vol dir realment l'electorat d'UDC més el de CDC –que cada vegada es diferenciaran i consolidaran més com a diferents, però cooperants mentre el pacte nacional duri, i no és previsible que, malgrat tot, a curt i a mig termini es trenqui).

El que ens demostra aquest vot de càstig i l'actitud dels ciutadans que han variat el vot és que malgrat l'existència real d'aquells tres grans espais electorals efectius i l'alta concentració en dos partits, els moviments i canvis de sufragis entre grups és important. És a dir, malgrat que els comportaments agregats es repeteixin, hi ha una considerable fragmentació i volatilitat electoral. La fragmentació es relaciona positivament amb el nombre de partits efectius que hem vist abans, és a dir, és un índex que oscil·la entre 0 (si hipotèticament tots els votants s'inclinessin per un mateix partit) i 1; per fer els càlculs he emprat l'índex de fragmentació exposat per Douglas i Rae,

$$F = 1 - \left(\sum_{i=1}^n T_i^2 \right)$$

on T_i és el percentatge de vots per cada partit. Lògicament hi ha més fragmentació electoral com més alt sigui el nombre de partits efectius que surten dels resultats d'uns comicis:

Fragmentació electoral a Tàrraga

1979	0,73
1983	0,61
1987	0,69
1991	0,72

D'aquests resultats surt després una mitjana de 0,69 pel període 1979-91, sensiblement inferior a l'experimentada pel conjunt de l'Estat espanyol durant el període 1977-89, que va ser de 0,743 (pel mateix període, Àustria tenia 0,592; la RFA 0,6222; Gran Bretanya 0,668 i França 0,76), és a dir, Tàrraga té un grau de fragmentació electoral totalment homologable al de les democràcies europees.

Però sens dubte l'indicador que ens ajuda més a establir un comportament, encara agregat però que denota els fluxos parcials, és l'índex de volatilitat electoral, és a dir, el grau de vots no-fidels respecte a l'elecció precedent. Un percentatge del 100% implicaria que ningú hauria votat igual, mentre que del 0% equivaldria que en termes agregats cada partit conserva el mateix nombre de vots (evidentment en ser un indicador global i en tractar-se de xifres anònimes és impossible establir si la fidelitat electoral és solament de xifres o també de persones; matisarem més quan es faci l'estudi per districtes). De moment l'important és establir com, malgrat –insisteixo– la consolidació de tres espais electorals i aproximadament de tres partits rellevants per entendre l'estructura de partits a Tàrraga, hi ha volatilitat entre les diferents eleccions, és a dir, reubicacions de suports. Per calcular aquest indicador he emprat l'índex habitual de volatilitat electoral, proposat per Bartolini, Pedersen i Daalder,

$$VT = \sum_{i=1}^n \frac{|P_{iT} - P_{i(T+1)}|}{2}$$

on n és el nombre de partits del sistema, i P_i representa el suport electoral –en percentatges sobre el vot vàlid–, pel partit i en els temps t i $t+1$. En el cas de les eleccions de 1983 respecte a les de 1979 hi ha el problema d'establir si UDC és la continuació o no de l'extingida UCD –en termes electorals, és clar–, perquè de comptar-ho juntament o per separat la volatilitat electoral passaria del 38,9% al 55,9%. Finalment he optat per comptar UDC el 1983 com la continuació electoral de part dels sufragis d'UCD de 1979 –ja que tres dels cinc escons d'UCD els recull perfectament UDC. Una vegada realitzada aquesta matisació, observem les següents volatilitats (sempre calculades respecte a les eleccions precedents):

<u>Any</u>	<u>Percentatge de volatilitat electoral</u>
1983	38,9% (UDC com a continuació d'UCD)
	55,9% (comptant UDC com un nou partit, i UCD, extingida)
1987	19%
1991	21%

La volatilitat experimentada l'any 1983 és altíssima (amb independència dels supòsits), però aquest fet es va donar a tot l'Estat amb la desaparició d'UCD; en canvi, posteriorment hi ha una gran estabilitat en la relació percentatge de sufragis per partits (salvant el correctiu que implica l'abstenció), fins al punt que en termes percentuals el 81% i el 79% durant el període 1983-91, respectivament, és un vot fidel al mateix partit a què es donà confiança quatre anys abans. Indubtablement el lleuger increment de volatilitat que s'experimenta el 1991 és a causa de la introducció de més partits, però en general s'observa una tendència a la fidelitat del vot, a la consolidació dels diferents espais electorals en termes agregats, i per tant, a la disminució de la volatilitat agregada.

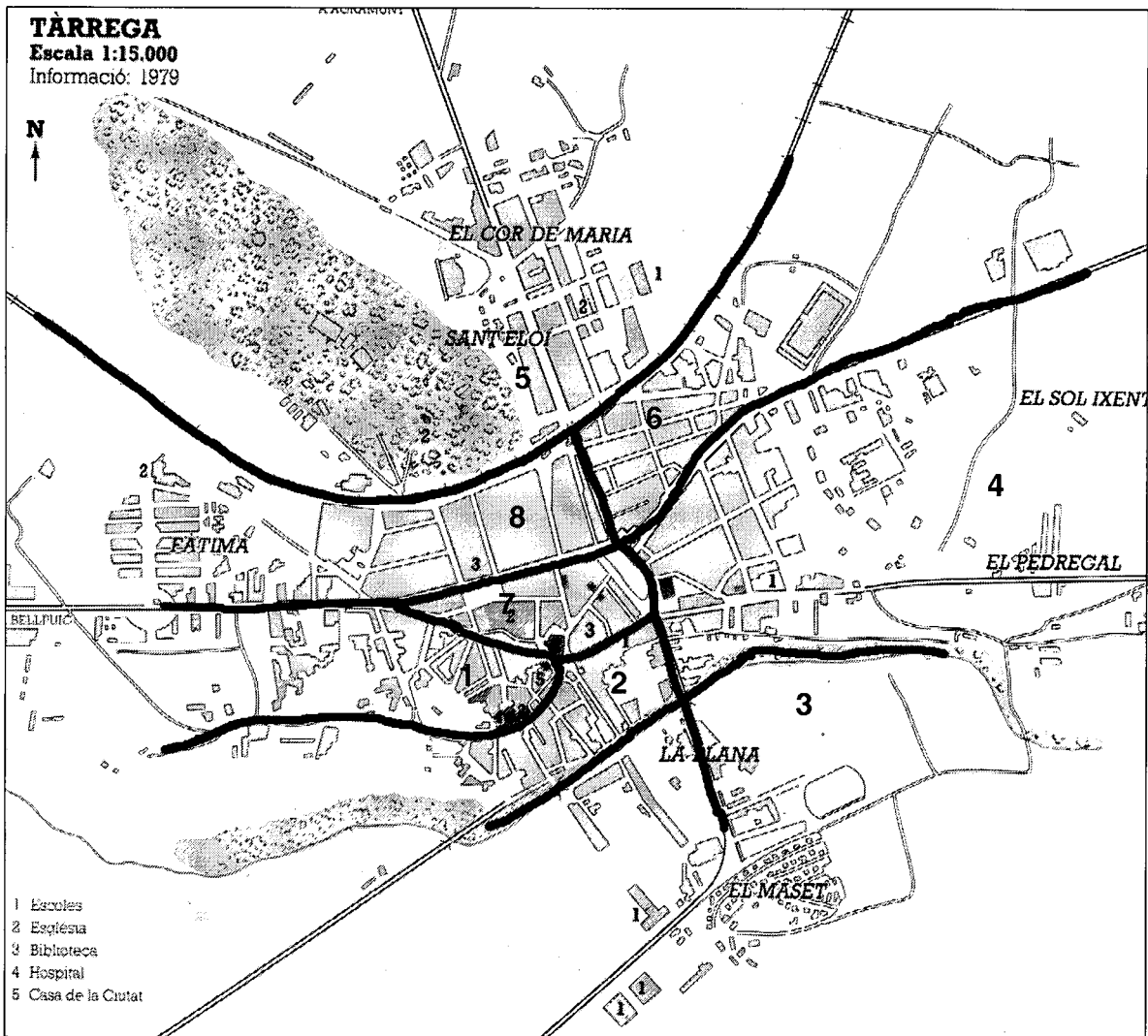
Això és en termes generals, és a dir, en l'establiment d'un marc i d'uns equilibris de forces entre partits, que a la pràctica es traduiria amb un vot potencial "natural" que en termes de regidors a l'Ajuntament, aproximadament, tindria aquests valors a partir de 1983:

CDC	7	
UDC	4	
PSC-PSOE	4	
Altres	2	[sobretot PP (1) i ERC (1)]

Això, no obstant, no impedeix transvasaments conjunturals, com per exemple, de PP a UDC (1987), o d'UDC al PP, al PSC i a l'abstenció el 1991. Seguint aquesta hipòtesi, en les eleccions de 1991 UDC hauria aportat electoralment la força d'un regidor i mig a la coalició (7 de CDC i 1,5 d'UDC, menys 0,5 de propi electorat de CDC descontent; total, vuit regidors en l'actualitat), quan en realitat CiU a Tàrraga tindria una força "natural" equivalent a 10-11 regidors (caldrà veure si es normalitza el comportament electoral de part dels vots d'UDC); per altra banda, l'electorat del PP obté el seu regidor "natural" i es queda a les portes d'un segon –que seria un préstec d'alguns vots provinents d'UDC–, mentre que altres dos escons d'UDC podrien anar al PSC (4+2=6); així mateix, l'alta abstenció d'electorat d'UDC, que s'havia mobilitzat el 1987, facilita l'accés d'un regidor d'IC i d'un altre d'ERC, que de moment no trenquen l'equilibri de forces; es tractaria més d'una lluita per la marginalitat (no oblidem que, com he dit, l'any 1992 es manté una concentració de vot superior al 70% en les dues primeres forces). L'alt índex abstencionista facilità les coses als grups petits (sempre amb electorats més conscienciats) i fidels. Evidentment fins ara he analitzat xifres fredes, i la pràctica quotidiana de les persones hi posa sentiments i personalismes que no sempre són mesurables. Però el que he escrit, si més no, seria el comportament previsible.

La conducta política no sempre és moguda en termes de racionalitat, i menys en una població relativament petita i amb molt pes dels personalismes). Malgrat això, és important constatar, i així tornem als arguments de l'inici d'aquest article, que la ciutat té la tendència de consolidar relacions entre districtes i partits més votats en els diferents àmbits geogràfics, amb la qual cosa podríem començar a esbossar una hipòtesi respecte a la qual es correlacionés barri per classe social, i d'aquesta, a una translació en termes electorals. És a dir, la ciutat de Tàrraga –fins i tot electoralment, amb el que això implica de cert volum d'importància– comença a establir una correlació entre la ubicació geogràfica i la classe social (en termes econòmics; una altra cosa seria l'autoubicació subjectiva d'aquesta) i el comportament polític.

El primer indicador més primari de les diferències d'implantació per districtes electorals de cada partit ens el dona la desviació típica que cada grup experimenta respecte als diferents col·legis electorals.² És a dir, fins ara hem vist tendències agregades, i ara en canvi faré una aproximació més parcialitzada, constatant la diferent implantació dels partits segons el districte de la ciutat. Lògicament els partits grans tindran un repartiment més homogeni, amb alguna excepció, com per exemple UCD l'any 1979, i respecte als petits, hi ha gran dispersió, com IC i ERC l'any 1991. En ambdós casos te-

2. En tractar-se d'un treball sobre l'estructura econòmica, social i política de Tàrraga, no he tingut en compte els pobles agregats, perquè potencialment són realitats econòmiques diferents. Una vegada indicada aquesta limitació, cal assenyalar que he considerat vuit districtes, corresponents als vuit col·legis electorals que hi ha:

1. Sant Antoni
2. Escola d'Arts i Oficis
3. Institut de Batxillerat
4. Jacint Verdaguer
5. Àngel Guimerà
6. Escola Francesa
7. Cambra de Comerç
8. Biblioteca "la Caixa"

Vegeu mapa de la ciutat de Tàrraga per districtes.

nen una desviació típica que representa més del 6% dels seus vots, és a dir, tenen els vots repartits amb molta dispersió interna. En contraposició, el PSC-PSOE en termes generals és qui té els sufragis repartits d'una forma més homogènia, seguit de CiU (natural, si tenim en compte que els partits majoritaris arreu tenen els sufragis també repartits més interclassísticament i alhora per la mateixa raó són a qui afecta també més l'abstenció). Amb xifres a la mà, ens trobem les següents desviacions típiques per partit i any (respecte a la diferent aportació que els fa cada districte), expressades en termes percentuals sobre el nombre total de vot d'aquell partit perquè els resultats puguin ser comparables:

Desviació típica en percentatges respecte al nombre de vots

	<u>1979</u>	<u>1983</u>	<u>1987</u>	<u>1991</u>
CiU	4,92%	4,26%	4,03%	4,68%
PSC	4,88%	3,65%	4,64%	4,90%
UCD	6,17%	-----	-----	-----
UDC	-----	4,88%	4,18%	-----
ERC	3,81%	8,26%	-----	7,27%
AP/PP	-----	-----	3,46%	4,92%
PSUC/IC	3,47%	-----	-----	6,73%

Intuïtivament ja podem verificar com CiU té un electorat repartit molt homogèniament al llarg de tots els districtes, seguida també del PSC; en canvi, UCD tenia una gran dispersió interna. És de destacar també la poca dispersió d'UDC (en aquest sentit, molt d'acord amb CDC, en la mesura que són l'expressió política clarament hegemònica a la ciutat). És a dir, amb les desviacions típiques s'obté una primera indicació de fins a quin punt un partit desperta grans adhesions en un districte i àmplies repulses en un altre, o si per contra té un grau d'acceptació relativament homogeni. Finalment, respecte a les grans diferències que experimenten els grups més petits (per exemple ERC o IC l'any 1991) més que per dispersió real es tracta d'un efecte produït pels pocs sufragis que tenen, que amb poca variació es magnifica.

Justament per evitar l'efecte distorsionador que es produeix sobre aquest indicador que ens informa sobre la major o menor dispersió dels sufragis (però que és exposat de biaix en funció del diferent nombre d'electors per col·legi) i neutralitzar aquest efecte, cal introduir una anàlisi de residus ajustats; partint de la hipòtesi nul·la (H_0) que no hi ha diferències significatives –o no n'hi hauria d'haver– entre el percentatge de vots per cada partit i districte, mentre que no es validarà l' H_0 i haurem d'acceptar la hipòtesi alternativa H_a –hi ha diferències significatives segons quins districtes i suport a certs partits– sempre que els residus ajustats donin $\pm 1,96$. En cas de ser $-1,96$ la correlació districte versus partit polític serà significativament negativa, i $+1,96$ si és significativament positiva.

Aquest paràmetre (Residus ajustats) parteix d'un supòsit d'independència en què teòricament tots els districtes haurien de tenir comportaments homogenis per cada partit; si no és així caldrà validar (a partir, com he dit, de $\pm 1,96$) si les diferències són o no significatives. Primerament presento la taula on s'indica per cada partit i districte quin "Adj Res" té, i posteriorment en una altra taula per cada any, com es relacionen els diferents districtes, amb suports més o menys significatius respecte a un grup polític.

Residus ajustats i estandaritzats (significativitat > ±1,96)

<u>1979</u>	Partits				
Districtes	CiU	PSC-PSOE	UCD	ERC	PSUC
1. Sant Antoni	-2,2 *	-1,3	2,3 *	0,8	2,0 *
2. Escola d'Arts i Oficis	-1,6	0,9	-1,8 *	3,5 *	1,5
3. Institut de Batxillerat	-2,2 *	4,0 *	-1,3	0,3	-0,2
4. Jacint Verdaguer	5,1 *	-2,4 *	-2,4 *	-1,2	0,8
5. Àngel Guimerà	-0,4	7,9 *	-7,3 *	0,8	-0,3
6. Escola Francesa	-0,2	-3,2 *	3,3 *	0,4	0,0
7. Cambra de Comerç	0,3	-1,0	0,6	-0,6	-0,9
8. Biblioteca "la Caixa"	1,3	-6,1 *	7,7 *	-3,4 *	-2,5 *

<u>1979</u>	Partits			
Districtes	CiU	PSC-PSOE	UDC	ERC
1. Sant Antoni	1,4	0,3	-1,6	-1,3
2. Escola d'Arts i Oficis	-1,1	1,6	-2,5 *	4,2 *
3. Institut de Batxillerat	-3,2 *	4,1 *	0,6	-1,6
4. Jacint Verdaguer	1,1	-1,6	1,2	-0,9
5. Àngel Guimerà	-1,6	4,9 *	-3,7 *	0,8
6. Escola Francesa	2,7 *	-1,9 *	0,0	-3,0 *
7. Cambra de Comerç	-1,6	-0,8	2,7 *	-1,3
8. Biblioteca "la Caixa"	1,2	-5,2 *	3,4 *	2,1 *

<u>1987</u>	Partits			
Districtes	CDC	PSC-PSOE	UDC	AP
1. Sant Antoni	4,1 *	-1,2	-3,2 *	-1,0
2. Escola d'Arts i Oficis	2,7 *	-0,3	-2,1 *	-0,9
3. Institut de Batxillerat	-2,4 *	-0,4	1,7 *	2,7 *
4. Jacint Verdaguer	3,4 *	-2,6 *	-1,2	-1,1
5. Àngel Guimerà	-3,3 *	4,3 *	0,5	-1,0
6. Escola Francesa	-1,2	1,1	1,4	-1,4
7. Cambra de Comerç	0,4	-1,9 *	0,1	2,9 *
8. Biblioteca "la Caixa"	-2,3 *	-0,6	2,5 *	0,9

<u>1991</u>	Partits				
Districtes	CiU	PSC-PSOE	ERC	PP	IC
1. Sant Antoni	0,7	2,5 *	-2,1 *	-1,2	-0,9
2. Escola d'Arts i Oficis	1,4	1,4	-0,1	-1,0	-2,9 *
3. Institut de Batxillerat	-3,0 *	-0,5	3,4 *	2,7 *	0,1
4. Jacint Verdaguer	3,8 *	-5,2 *	3,8 *	-4,6 *	0,9
5. Àngel Guimerà	-2,5 *	6,4 *	-2,0 *	-4,6 *	2,7 *
6. Escola Francesa	-1,1	0,3	-1,0	-0,6	-0,2
7. Cambra de Comerç	0,7	-1,2	-2,8 *	4,9 *	-2,2 *
8. Biblioteca "la Caixa"	-0,4	-3,6 *	0,3	3,9 *	0,9

A partir d'aquests resultats hom pot validar sense cap biaix per raó de densitat censal en un districte l'existència o no de significativitat en la relació districte versus suport a un partit. Recordo que els valors entre $-1,96$ i $+1,96$ volen dir que aquells districtes no tenen un comportament que impliqui cap relació especial respecte a un partit, més enllà del que serien uns valors esperats en condicions d'independència, essent 0 el valor que indicaria una total distribució aleatòria dels sufragis, mentre que allí on es donin valors per sota o per sobre d' $1,96$ vol dir que hi ha una relació significativa de dependència (positiva o negativa) respecte a aquell partit en qüestió. És a dir, que obté un percentatge de vots superior al que fóra d'esperar en condicions d'independència (supòsit de la hipòtesi nul·la) i en canvi sí que denota una relació de dependència (hipòtesi alternativa).

El lector podrà comprovar que per facilitar la interpretació s'inclou un asterisc en aquells valors amb diferències significatives i que per tant validen la hipòtesi alternativa. Finalment, i abans d'establir el comentari per districtes, hom podrà veure també una taula on figuren els resultats sintetitzats de l'anterior, és a dir, cada partit per cada any i els districtes on obté percentatges superiors a la seva mitjana, els que li aporten sufragis a un nivell de mitjana i els districtes on per a aquell partit hi ha una repulsa més accentuada que la que li pertocaria en un supòsit d'independència entre el partit i el districte.

Partits i implantació en els districtes electorals

+ Suport superior a la mitjana
= Franja intermèdia
- Inferior a la mitjana

<u>1979:</u>	CiU	PSC-PSOE	UCD	ERC	PSUC
+	4	3, 5	1, 6, 8	2	1
=	2, 6, 7, 8	1, 2, 7	3, 7	1, 3, 4, 5, 6, 7	2, 3, 4, 5, 6, 7
-	1, 3	4, 6, 8	2, 4, 5	8	8
<u>1983:</u>	CiU	PSC-PSOE	UDC	ERC	
+	6	3, 5	7, 8	2, 8	
=	1, 2, 4, 5, 7, 8	1, 2, 4, 7	1, 3, 4, 6	1, 3, 4, 5, 7	
-	3	6, 8	2, 5	6	
<u>1987:</u>	CDC	PSC-PSOE	UDC	AP	
+	1, 2, 4	5	3, 8	3, 7	
=	6, 7	1, 2, 3, 6, 8	4, 5, 6, 7	1, 2, 4, 5, 6, 8	
-	3, 5, 8	4, 7	1, 2		
<u>1991:</u>	CiU	PSC-PSOE	PP	IC	ERC
+	4	1, 5	3, 7, 8	5	3, 4
=	1, 2, 6, 7, 8	2, 3, 6, 7	1, 2, 6	1, 3, 4, 6, 8	2, 6, 8
-	3, 5	4, 8	4, 5	2, 7	1, 5, 7

Eleccions autonòmiques 1992

<u>1992:</u>	CiU	PSC-PSOE	PP	IC	ERC
+	1, 4, 6	3, 5	3, 7	8	8
=	2, 7, 8	1, 2, 6	2, 4	1, 2, 4, 5, 6	1, 2, 3, 4, 6, 7
-	3, 5	4, 7, 8	1, 5, 6, 8	3, 7	5

Si a Tàrraga hi ha un districte clarament convergent és el núm. 4 (J. Verdaguer), ja que sempre figura amb valors superiors a la mitjana (fins i tot ja l'any 1979 era l'únic que es desmarcava de forma molt positiva per a CiU). Com a districte proconvergent per excel·lència, és lògic que també sigui el més negatiu per al PSC-PSOE, i d'on el 1991 sortí un vot favorablement superior a la mitjana per a ERC (segurament, de fills de pares convergents). Per contra, i seguint el perfil per a CDC, els districtes 3 i 5 (Institut i A. Guimerà, respectivament) serien els punts negres dels convergents, però amb tendències diverses, ja que si bé el districte 5 rebutja Convergència per l'esquerra (és on el PSC en canvi obté els seus millors resultats, i amb diferència), el 3 ho fa per la dreta (AP o PP sempre hi obtenen resultats per sobre de la seva mitjana).

També respecte a Convergència, és important destacar la inversió que ha aconseguit en el districte 1 (Sant Antoni), en el sentit de passar el 1979 de ser un districte amb puntuacions per sota la seva mitjana, a situar-se el 1987 per sobre; segurament l'important vot d'UCD de l'any 1979 en aquest districte es canalitzà cap a CDC (com així ho refermen els resultats per les autonòmiques del 92, en què és un districte, conjuntament amb el 4 –com ja he comentat– i el 6, que aposten per sobre la mitjana de la ciutat per a CiU –una mitjana que a nivell general ja és alta). Un transvasament a CDC per part del districte 1 que fins i tot quan l'any 1987 UDC es resitua, en aquesta zona geogràfica no aconsegueix recuperar de forma majoritària i per sobre de la seva mitjana els votants ex-UCD (com passa per exemple en el districte 8). Segurament el districte mitjà per a CDC sigui el setè (Cambra de Comerç) on en totes les consultes sense excepció dona resultats dins la mitjana convergent de la ciutat (seria un districte neutre per a CDC).

És més, aquest mateix districte 7 en termes generals podria ser un barem del comportament agregat de la ciutat, amb una tendència a la dreta amb què, per extrapolar resultats, caldria fer un petit correctiu per l'esquerra. CDC hi obté generalment resultats dins la seva mitjana; UDC també (fins al punt que el 1987 marca uns residus ajustats de 0,1, és a dir, exactament el barem mitjà que li pertocaria en condicions d'independència absoluta), mentre que el PP hi puntua per excès, i el PSC-PSOE i IC per defecte. Si en canvi volem evitar aquests correctius, sens dubte el districte clau a partir del qual poder fer extrapolacions per tota la ciutat en les eleccions municipals és el sisè (Escola Francesa). És un districte on el pes d'UCD va anar majoritàriament també a CDC (com en l'1) però de forma menys acusada, i si bé en eleccions d'àmbit superior és clarament convergent (CiU), en consultes locals sintetitza el comportament electoral de la ciutat.

En canvi, el districte 3 (Institut) té un comportament curiós, ja que d'una banda és sempre favorable a la dreta espanyolista, però tanmateix també –si bé amb no tanta contundència– respecte al PSC-PSOE i és justament un districte sempre negatiu (en termes comparats) per a CDC. Seria el districte on conviuria un electorat més anticonvergent (UDC el 1987 –moment màxim de l'escissió amb CDC– i també el PP obtenen resultats superiors a la seva mitjana global) i alhora més espanyolista; no oblidem que és el districte on estan situats els pisos de la guàrdia civil i una zona residencial.

Un altre districte amb tendència a la dreta seria el vuitè ("la Caixa") –ja sigui amb UCD, UDC o amb AP/PP–, però a diferència del tercer, no hi ha comportaments electorals anticonvergens. Manté la tendència de censurar sempre el PSC, favorable a la dreta espanyolista (PP), neutre respecte a CDC (en percentatges pròxims a la mitjana de la ciutat) i amb una certa inclinació vers UDC.

Respecte a IC i ERC, no m'atreveixo a extreure conclusions perquè es tracta de partits que fins al moment present tenen una quota electoral molt baixa, i petites diferències en nombre real de vots poden portar a engany. Lògicament moure uns punts percentuals en un grup gros té significativitat, mentre que en un de petit pot ser a causa de fenòmens conjunturals passatgers. I el que és més important, són partits d'implantació en eleccions municipals recents (ja que si bé havien concorregut als comicis de 1979 i ERC també als de 1983, ambdues forces han experimentat en l'àmbit nacional unes redefinicions ideològiques que no fa comparable l'electorat comunista de 1976 del PSUC amb

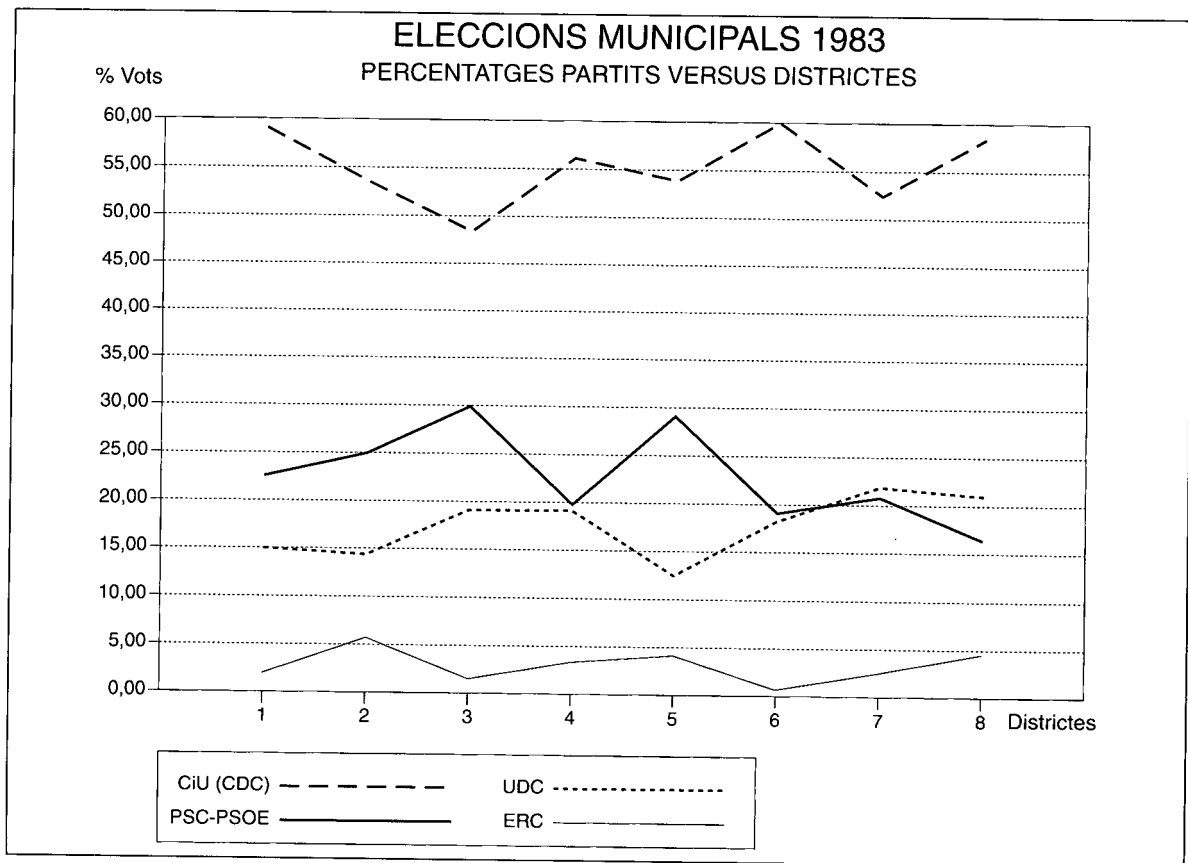
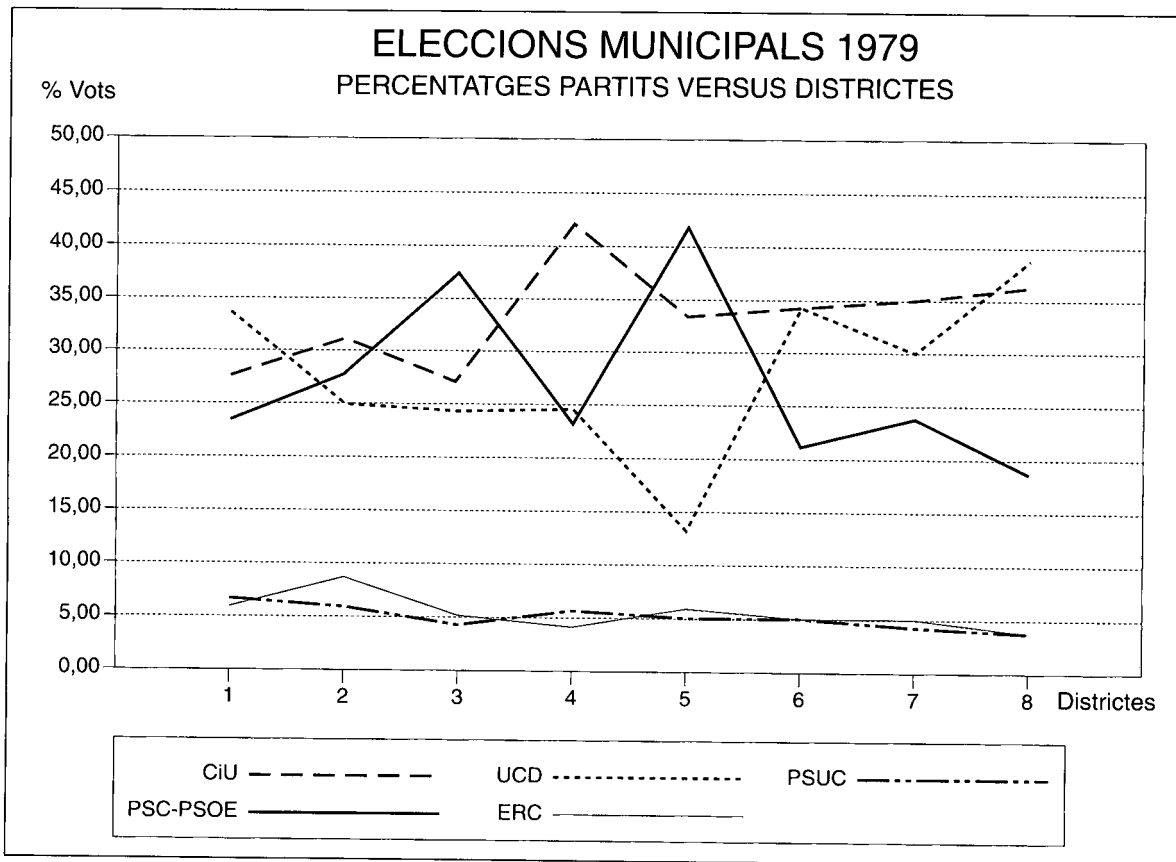
l'actual d'IC, o els nostàlgics de 1976 d'ERC amb els votants rejoyenits actuals). Tot i així, i en funció del tarannà dels districtes, no és d'estranyar que IC obtingui resultats superiors a la seva mitjana en el districte cinquè (eleccions de 1991) i jo aventuraria també en el primer, mentre que trobo estrany que puntuï alt en el vuitè (com va passar en les autonòmiques del 1992), si no és que hi va haver una forta abstenció en aquest districte més aviat dretà. Respecte a les eleccions de l'any anterior –les municipals de 1991– el districte vuitè va passar d'ocupar el 17,1% dels sufragis locals al 14,1% de les autonòmiques (justament en el moment en què IC hi obté resultats per sobre de la seva mitjana); ens trobaríem, doncs, amb un efecte conjuntural i no estructural, que se sobredimensiona per la reduïda quota electoral d'aquest grup a Tàrraga (segurament perquè l'estructura econòmica no l'afavoreix: ni una classe obrera sindicalitzada, ni unes èlites culturals nombroses –professionals liberals, professors d'universitat, etc.). No és un vot útil.

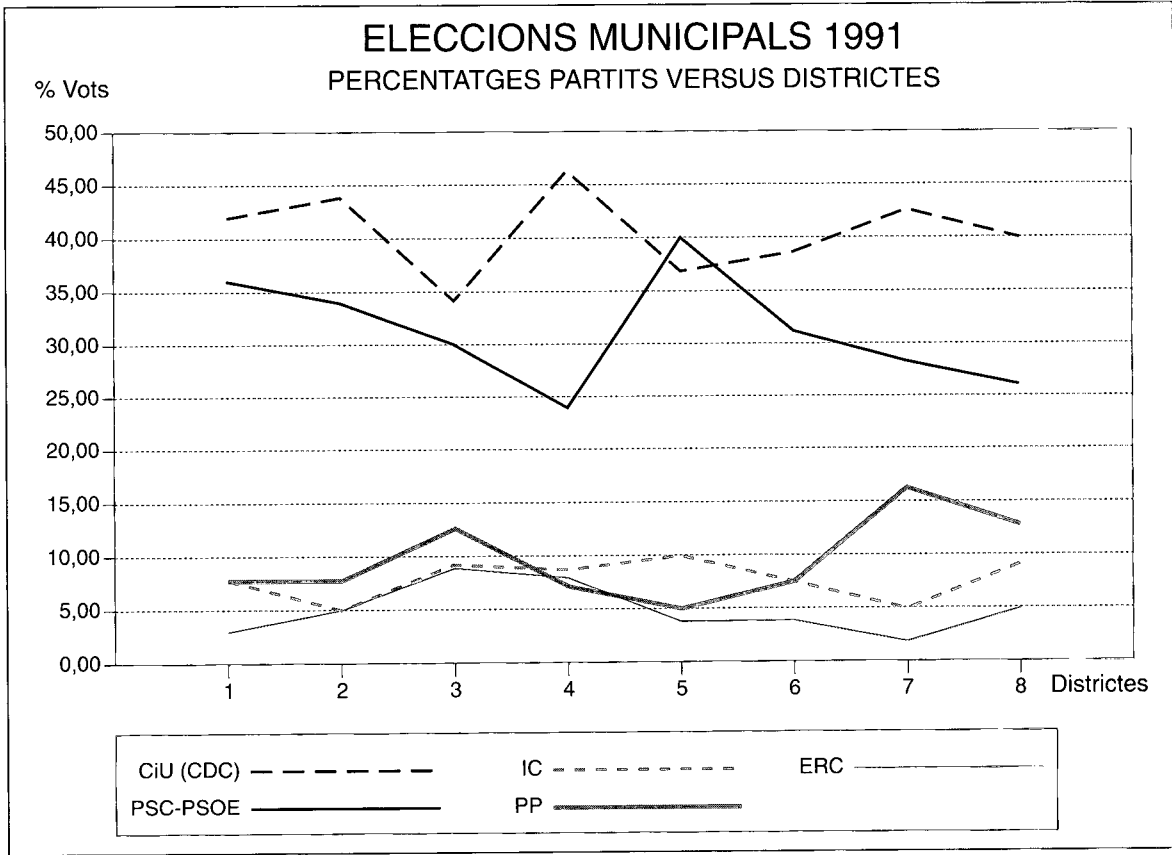
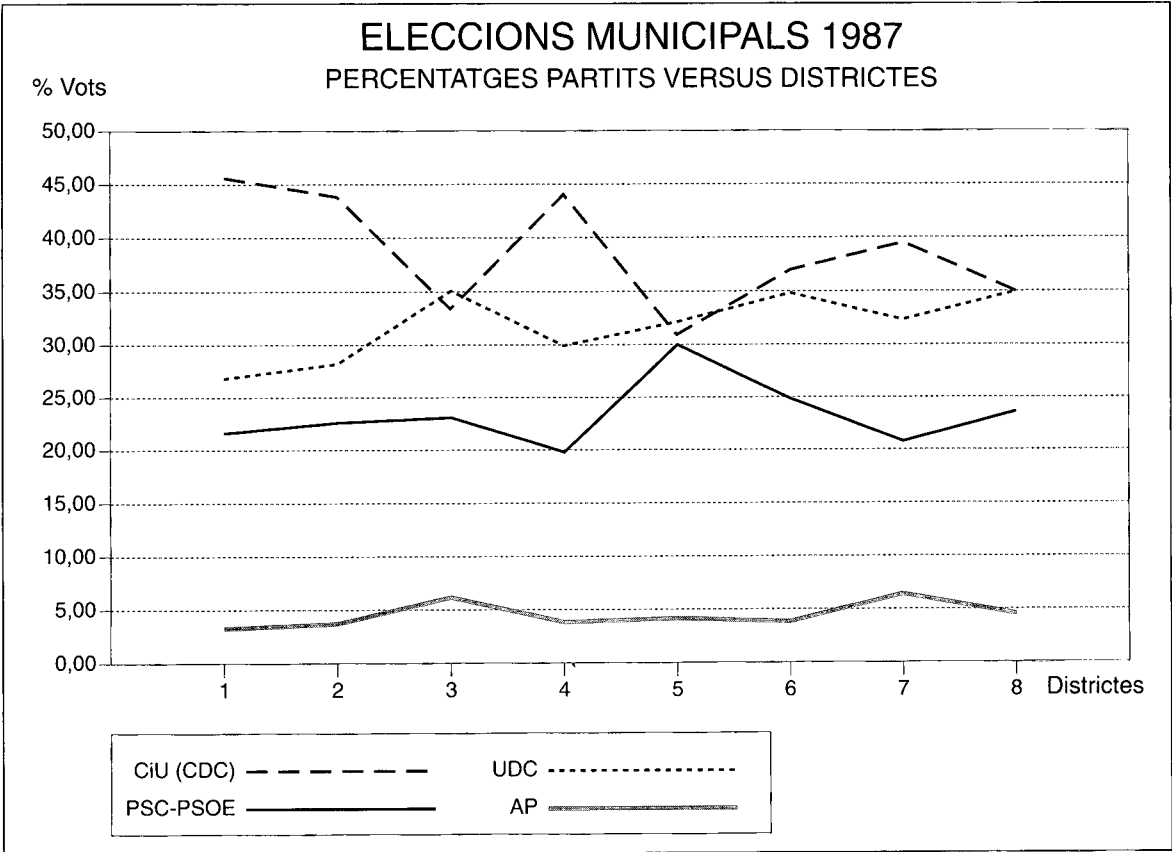
I la mateixa impossibilitat d'establir conclusions passa amb ERC, que amb tota probabilitat puntua alt en el districte vuitè en les eleccions autonòmiques de 1992 pel mateix motiu que IC (una alta abstenció d'electorat dels grups majoritaris al districte). En canvi, sí que té consistència la sobrevaloració en els districtes 4 (el més convergent) i 3 (tendencialment favorable a UDC), si acceptem la hipòtesi que bona part del nou electorat republicà seria jove i provinent de fills de pares que voten CiU. Però, insisteixo, ens movem amb pocs vots i, per tant, fàcilment tergiversables per uns altres també pocs vots.

Finalment, i retornant als presupòsits de partida, si bé, com hem vist, hi ha explicacions integrals per al comportament electoral de Tàrraga, que se sintetitzarien en aquells tres grans espais ideològic-electoral encarnats sintèticament (si bé la realitat sempre és més plural) per a CDC, el PSC-PSOE i UDC, amb el que implica de tres partits rellevants en termes d'interpretació i una elevada concentració de sufragis en els dos partits principals, també cal tenir en compte que la volatilitat relativament elevada al principi (pel factor de desaparició d'UCD i la redefinició d'un espai propi per a UDC diferenciat del de CDC avançant-se a la tendència previsible per a tot Catalunya) i la posterior fidelitat electoral es manifesta de forma més visible en l'estudi parcialitzat per districtes, amb comportaments significativament diferenciats.

Malgrat ser Tàrraga una ciutat numèricament petita, comença a ubicar un espai per als diferents grups socio-econòmics, així com per a l'estructura d'edat (amb uns districtes centrals més envellits, entre altres coses per manca de sòl edificable i perquè hi ha cases velles i amb gent que les habita "des de sempre"), per la qual cosa embrionàriament s'estan definint unes àrees polítiques, on cada vegada tindran més pes en la composició de majories municipals aquells amb més creixement poblacional (districtes cinquè, primer i quart), allí on se situen els joves que s'acaben de casar i busquen una casa de nova construcció. Justament, dels tres districtes dos –primer i quart– serien proconvergens i el cinquè més prosocialista, si bé justament l'allau de gent provinent d'altres barris que s'hi instal·la, a llarg termini pot aportar variacions. Perquè d'una banda són gent jove (s'entendria el vot superior a la seva mitjana d'IC el 1991) i tanmateix amb un poder i amb expectatives econòmiques suficients per poder-se pagar els nous habitatges, element que podria afavorir CiU i en especial UDC (no oblidem que si bé és un districte on sempre la dreta ha puntuat més baix del que és normal –UCD el 1979, UDC el 1983 i PP el 1991 i el 1992– ja el 1987 UDC aconsegueix valors iguals a la seva mitjana de la ciutat), mentre que CDC no ha aconseguit capgirar mai la tendència de ser-hi el partit que sempre obté suports inferiors a la seva mitjana de la ciutat. Això evidentment és una hipòtesi agosarada que solament el temps validarà o no.

Més que una Tàrraga electoral, cal parlar de tres tàrregues electorals, i amb una tendència creixent a la divisió espacial d'aquestes, i l'anàlisi per districtes ja ens ho comença a il·lustrar. Queda obert per una altra ocasió l'anàlisi de l'abstenció per barris, grups d'edat i a quin/quins partits afecta més: una altra vegada serà!

BIBLIOGRAFIA

- Banca Catalana: *El potencial econòmic del sistema de ciutat de Catalunya: Tàrraga. A la recerca de la recuperació industrial*, Banca Catalana, Barcelona, 1988.
- Cotarelo, Ramon (recopilador): *Transición política y consolidación democrática. España 1975-1985*, CIS, Madrid, 1992.
- Equip de Sociologia electoral (UAB): *Estudis electorals: l'electorat català a les eleccions autonòmiques de 1988: opinions, actituds i comportaments*, Fundació Jaume Bofill, Barcelona, 1991.
- Espinagosa, J. / Planes, J.M.: *Tàrraga. Aproximació a la història dels seus ajuntaments entre 1884-1939*, Diputació de Lleida i Ajuntament de Tàrraga, 1988.
- Estudi sobre les potencialitats de desenvolupament de Tàrraga, encarregat a Larry Smith Consulting (1982-1983):
- I. "Datos de base".
 - II. "Estructura comercial y de servicios, encuesta por sondeo".
 - III. "Zona de atracción potencial de ventas".
 - IV. "Circulación y aparcamiento".
 - V. "Conclusiones y recomendaciones".
- Lijpahrt, Arend: *Las democracias contemporáneas. Un estudio comparativo*, Ed. Ariel, Barcelona, 1987.
- Olson, Mancur: *Auge y decadencia de las naciones*, Ed. Ariel, Barcelona, 1986.
- Sartori, Giovanni: *Partidos y sistema de partidos*, Ed. Alianza Universidad, Madrid, 1980 (1a).